

Počátky abstraktního malířství – 1. poloviny 20. století

- po 1. světové válce **rozpad tradičních monarchií** (carského Ruska, Německého císařství, Rakouska-Uherska a Osmanské říše)
- vznik nových států – Sovětský svaz, Československo, Maďarsko, Rakousko
- pozvolný poválečný ekonomický růst byl přerušen v říjnu 1929, krachem na newyorské burze – Velká hospodářská krize přinesla nezaměstnanost, bídu, hladomor

Počátky abstraktního malířství

- z latinského abstractus [abstraktus] – **odvrácený, odtažitý** - abstrakce je metoda, která se objevuje v již v pravěkém umění, je **protikladem realistického umění**
- označení abstraktní umění užívá směr, který se v dějinách umění objevuje na počátku 20. století (další vývojový stupeň následující po kubismu, který začal bořit tvary věcí) - významně ho ovlivnily vědecké objevy z oblasti vnímání, optiky a zvuku,
- umělci nezobrazují předměty (zátiší, figuru, děj), ale **znázorňují to, co nevidíme**, např. vání větru, rovnováhu vesmíru, nevyslovitelné pocity a myšlenky, vznik abstraktního umění je spjat s **prvními projevy nefigurativní malby** (Francis Picabia, František Kupka)
- **abstraktní umění tedy nezobrazuje ani nezastupuje žádný reálný předmět**
- abstraktní umění **využívá barvu, linii a tvar**
- **za zakladatele** opravdové abstraktní malby je **považován** ruský malíř **Vasilij Vasiljevič Kandinskí**
- abstraktní malířství rozvíjí v mnoha zemích, v mnoha proudech a variantách:
- **zakladatel – expresionistická abstrakce** - ruský malíř **Vasilij Vasiljevič Kandinskí**
  - **novoplasticismus - geometrická abstrakce** - Paul Mondrian
  - **orfismus** - Robert Delaunay, František Kupka
  - **suprematismus** – Kazimír Malevič
  - **rayonismus** - M. Larionov
  - **konstruktivismus** - sochař V. J. Tatlin

Expresionistická abstrakce

- představitel a zakladatel expresionistické abstrakce - **Vasilij Vasiljevič Kandinskí**, zakladatel expresionistické skupiny Der Blau Reiter - (1910 – **první abstraktní akvarel – barevné skvrny a linie bez jakéhokoli vztahu k nějakému předmětu**), obraz **Improvizace 28**
- stal se profesorem v Bauhausu – pro toto období je pro něj charakteristické **přibývající geometrizační tvarů a užití studených barev**, postupem času se propracoval od klasické realistické malby až k technikám pointilismu, neoimpresionismu, **geometrické a čisté abstrakci**

Geometrická abstrakce – novoplasticismus - neoplasticismus

- neoplasticismus (nové plastické umění, Nieuwe Beelding) vznikl v Holandsku založením výtvarné revue De Stijl v roce 1917 Theo van Doesburgem
- princip neoplasticismu **spočívá v geometrizační obrazové plochy** - členění plochy pomocí vertikálních a horizontálních linií, v systematickém užívání pravých úhlů a specifické barevnosti ze základních barev (červená, žlutá, modrá) a nebarev (bílá, černá, šedá)
- všechny nedokonalé křivky byly eliminovány, vznikla harmonická síť a díla tak představovala samou podstatu skutečnosti
- neoplasticismus byl **ovlivněn kubismem a neoplatónskou mystickou filosofií** pojednávající o ideálních geometrických formách
- **významný představitel**
- **Pier Mondrian** - při pobytu v Paříži naplno rozvinul svůj systém mřížoví použitím čistých barev – silné linie, jež oddělují různé plochy – užití výlučně základních barev, nanášených především podle okrajů obrazu a ohraničujících bílou nebo světle zbarvenou střední plochu
  - linie, vzájemně se protínající, jež střední plochu vertikálně a horizontálně ohraničují – **Kompozice s červenou, žlutou a modrou**

Orfismus

- poslední fáze kubismu, lze zařadit do abstraktního malířství

- v malířství se orfismus soustředil na zrušení linky a pomocí barevných ploch se snažil vyvolat hudební dojem (rytmus, souzvuk)
- byl kladen důraz na rytmus (opakování barev a tvarů) a vizuální dynamiku
- **orfický kubismus** je výraz, který byl v umění poprvé užít v roce 1912 francouzským básníkem Guillaumem Apollinaiem (označil tak malby Roberta Delaunaye, které připodobnil k bájnému antickému hrdinovi Orfeovi, básníku, pěvci a hudebníkovi, tedy symbolu či představiteli blízkosti různých druhů umění)
- umělecký směr, pokoušející se **vyvolat výtvarným způsobem vjemy, dojmy a pocity identické či příbuzné s uměním jiného typu (hudbou)**
- **významní představitelé**
- **František Kupka** - zkouší nové směry, vývoj první abstrakce – dílo **Dvoubarevná fuga**
- **Robert Delaunay** - po dvou výstavách skupiny Der Blaue Reiter v Mnichově, kam ho pozval Vasilij Kandinskij se přiklonil k abstraktnímu malířství, dílo **Rytmus**

Suprematismus

- toto umění se vyznačovalo výlučným užíváním strohé geometrie s představou světa bez předmětů, osvobozeného od gravitační síly a pozemských podmínek
- jeho tvary působí nehmotně, jakoby směřovaly přes rám obrazu dál do nekonečna.
- kromě čtverců požívá úhel, kruh, obdélník a kříž - kombinací těchto prvků dochází ke složitějším kompozicím.
- z barev nejprve používá bílou a černou, později červenou a další barvy.
- **významný představitel - Kazimir Malevič** - 1915 poprvé vystavil legendární obraz **Černý čtverec** - tímto obrazem se rodí umělecký sloh, který sám Malevič nazval **suprematismus** (vznikl z kubismu a vyjadřoval vůli překonat předmětný svět), dílo **Suprematistická kompozice**

Ruské abstraktní směry – rayonismus a konstruktivismus

- **rayonismus** (od francouzského rayon – paprsek) je radikální avantgardní umělecký směr v Rusku kolem roku 1911, který představuje jeden z prvních projevů abstraktního malířství, první obrazy nového směru představili rayonisté na výstavě Oslí ocas roku 1912, **představitel - Michail Fjodorovič Larionov – obraz Sklo**
- **konstruktivismus** - název pro architektonické a umělecké hnutí, které se rozšířilo v Rusku po Říjnové revoluci 1917 až do počátku 30. let – směr zdůrazňoval technickou dokonalost a krásu hmoty, účelnost stavby a odmítal každý luxus, **představitel – Vladimir Tatlin** - ruský sovětský malíř, sochař, architekt, scénograf a průmyslový výtvarník; jeden ze zakladatelů konstruktivismu, inspirován Picassem, vytvářel obrazy-reliéfy - **Malířský reliéf**, kterými se přiblížil k abstraktnímu umění